

AHOLI PUNKTI HUDUDIDAGI YER RESURSLARINING HISOBI(BALANSI)NI YURITISHNI RAQAMLASHTIRISH

Jurakulov Doniyor Ochilovich

Samarqand davlat arxitektura-qurilish universiteti
professori, t.f.n.

Yarkulov Zokir Rahmanovich

Samarqand davlat arxitektura-qurilish universiteti

***Annotatsiya:** Axoli punkti xududidagi yer fondi toifalari va kichik toifalari turlari, foydalanuvchilarining mulkchilik shakli va xo‘jalik yuritish faoliyati bo‘yicha egallab turgan yer maydonidagi o‘zgarishlar xisoboti(balansi)ni ularning “Yer toifasi”, “Huquqiy” va “Xo‘jalik yuritish” maqomlari ma’lumotlarini va xududning xaritasini raqamlashtirish ishlari haqida bayon qilingan.*

***Kalit so‘zlar:** Yer, uchastka, xudud, xisob, balans, tizim, sifat, miqdor, axbopot, texnologiya, monitoring, resurs, ma’lumotlar bazasi, mulk, xo‘jalik, ro‘yxat, xatlov, xuquq, muxofaza, tarixiy, madaniy, texnik.*

Kirish: Aholi punkti hududidagi yer fondidan davlat yoki jamoat ehtiyojlari uchun foydalanishda aholi punkti chegarasidagi yerlarning tarkibi, miqdori, sifat holati va haqiqiy foydalanilayotganlik darajasi, obodonlashtirilganligi, muxandislik kommunikasiya inshootlari bilan ta’minlanganligi va hududning umumiy yer xisobi to‘g‘risidagi axborot manbai hisoblanishi va mazkur hududdagi yuridik, jismoniy va xorijiy shaxslarning yerdan foydalanganlik uchun to‘lanadigan soliqqa asos bo‘lishi hamda xudud bo‘yicha yer resurslarning aniq hisobini va yer balansi yuritish faqat Milliy geoaxborot tizimida yuritish talabi mazkur tadqiqot ishining dolzarbligini belgilab beradi [1;2;4].

Tadqiqot metodologiyasi va uslublari. Tadqiqot obekti bo‘lib Samarqand viloyatining Payariq tumanidagi “Payariq” shaxarchasi xududidagi yer uchastkalarining foydalanish maqsadiga ko‘ra yer toifasidagi, mulkchilik shaklidagi va xo‘jalik yuritish faoliyatdagi o‘zgarishlari yilning yakuniy holati bo‘yicha o‘tkazilgan xatlov natijasida olingan ma’lumotlar hisoblanadi.

Tadqiqotning predmeti bo'lib- Axoli punkti xududidagi yer fondi toifalari va kichik toifalari turlari egallab turgan yer maydonlarining yer toifasidagi o'zgarishlar xisobi(balansi)ni **“Yer toifasi maqomi”** hamda yer toifalari foydalanuvchilari egallab turgan yer maydonlarining mulkchilik shakli bo'yicha o'zgarishlar xisobi(balansi)ni ularning **“Huquqiy maqomi”** va ularning xo'jalik yuritish faoliyati bo'yicha o'zgarishlar xisobi(balansi)ni **“Xo'jalik yuritish maqomi”** bo'yicha yuritishni geoaxborot tizimi asosida raqamlashtirish hisoblanadi.

Tadqiqot jarayonida statistik tahlil, dala xatlovi, guruhlash, tizimlashtirish, natijalar ishonchliligini statistik qayta tekshirish usullaridan foydalanilgan.

Tadqiqot natijalarining ishonchliligi va muhokamasi.

Yer hisobi (balansi) - bu bir ma'muriy-hududiy birlikdagi butun yer fondini tavsiflovchi hujjatlar tizimi bo'lib, bunda, yer fondiga kiruvchi barcha yer uchastkalarining hisobot yili boshidagi xisobi va yil oxiridagi o'zgarishlar hisobi(balansi)ni belgilangan tartibda ma'muriy chegarasi tasdiqlangan xududlar (aholi punktlari, tumanlar, viloyatlar va to'liq davlat hududi) bo'yicha yer fondining haqiqiy holatini aniqlash hisobi amalga oshiriladi.

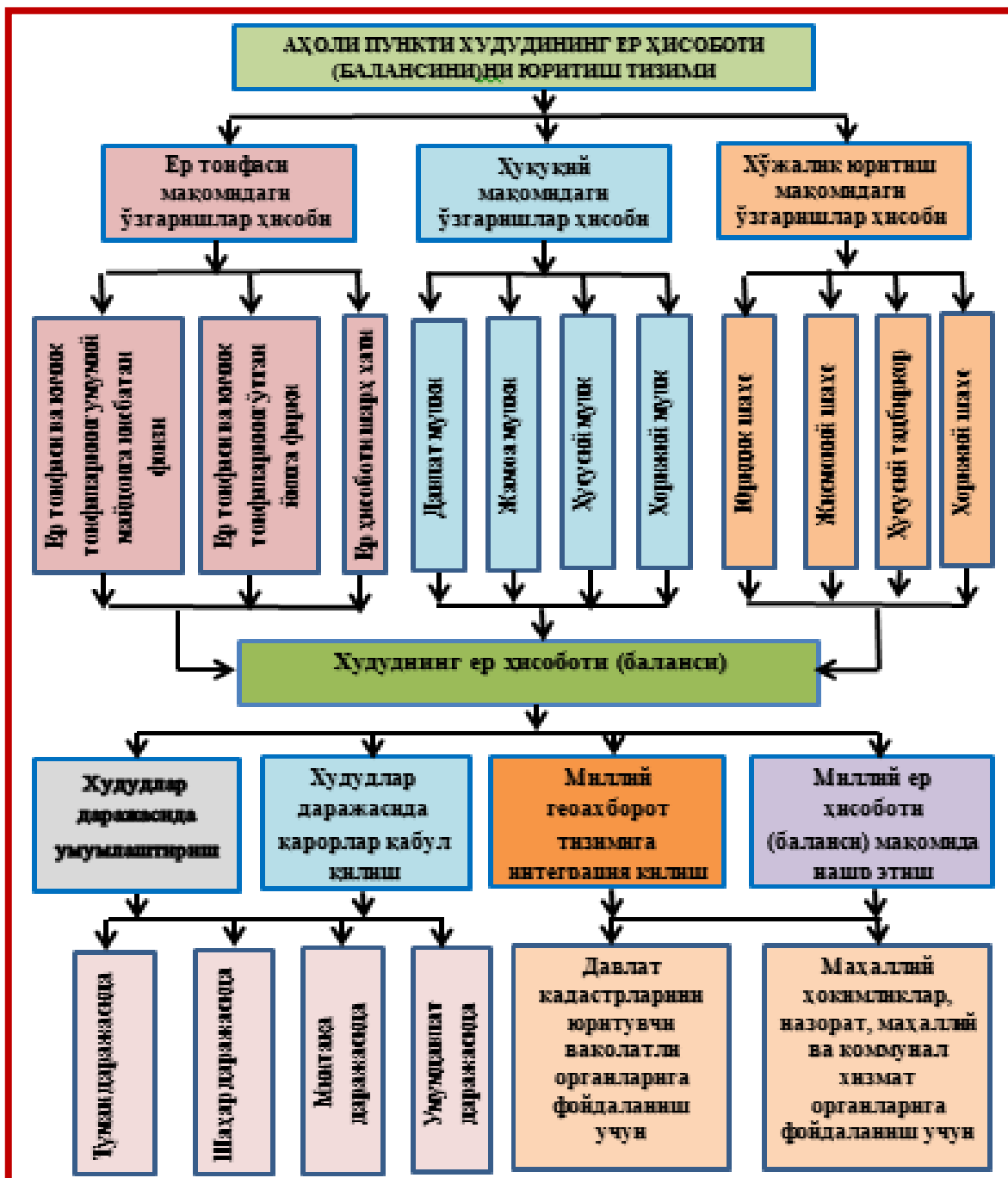
Xozirgi kunda yuritilayotgan yer hisobi(balansi) yil davomida olib borilgan xo'jaliklararo yer tuzish, xo'jaliklarning ichki yer tuzish, kadastr yig'majildini tayyorlashda o'tkazilgan nazorat o'lchovlari va yer fondidagi boshqa o'zgarishlariga ta'luqli bo'lgan ma'lumotlar asos qilib olinadi hamda yer xisobotlarida qayd qilinadi. Shundan, milliy yer xisobi(balansi)da (1-jadval) aholi punktlarining (shaharlar, posyolkalarning va qishloq aholi punktlarining) yerlari ma'lumot tarzida keltiriladi [5;6]. **1-jadval.**

2.	Aholi punktlarining yerlari
2.1.	Shahar va posyolkalarning yerlari (<i>ma'lumot tarzida keltiriladi</i>)
2.2.	Qishloq aholi punktlarining yerlari (<i>ma'lumot tarzida keltiriladi</i>)
2.3.	Shahar va posyolkalarning uy-joy qurilishi yerlari
2.3.1.	Ko'p qavatli uylar bilan band bo'lgan yerlar
2.3.2.	Yakka tartibdagi uylar bilan band bo'lgan yerlar
	Uy-joy qurilishi yerlarning jami (13 + 14-satrlar)

Bunday yer hisobi(balansi), o'z navbatida, yer resurslarining holati to'g'risidagi milliy hisobotda, ma'muriy-hududiy birlik xisoblangan axoli punktlari xududidagi tarkibiga kiradigan: *1.Uy-joy qurilishi; 2.Umumiy foydalanishdagi; 3.Kommunal-*

maishiy, madaniy-ma'rifiy, savdo, ma'muriy, xizmat ko'rsatish, binolari va inshootlar qurilishi; 4. Daraxtzorlar egallagan; 5. Sanoat, transport, aloqa, mudofaa; 6. Alohida muhofaza etiladigan hududlar; 7. Suv fondi; 8. Zaxira yerlari yer fondi toifalarining barcha yerdan foydalanuvchilarning mulk huquqini hamda yer uchastkasidagi o'zgarish to'g'risidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olmaganligini, aksincha, axoli punkti yeridan tashqarida joylashgan yer uchastkalari sifatida xisobga olinganligini ko'rishimiz mumkin [5;6], chunki, ma'muriy-hududiy birlik xisoblangan axoli punktlari xududida shahar (shaxarcha)larning yerlari tarkibiga kiradigan yer fondi toifalarining [1;2] joriy yil boshiga bo'lgan holati bo'yicha taqsimlanish xisobi qilinishi hamda yer fondi toifalarining haqiqiy holati va ulardan foydalanilishiga qarab, yer uchastkalarining maydonlari aholi punktlari, tumanlar, viloyatlar va to'liq davlat xududi bo'yicha yer xisoboti(balansi) tuzilishi va umumlashtirilishini hamda nashr etilishini ta'minlash uchun yil yakuni bo'yicha yuz bergan o'zgarishlar to'g'risidagi ma'lumotlar asosida keyingi yil boshidagi xududning yer xisobi(balansi)ni ishlab chiqish talab etiladi [3].

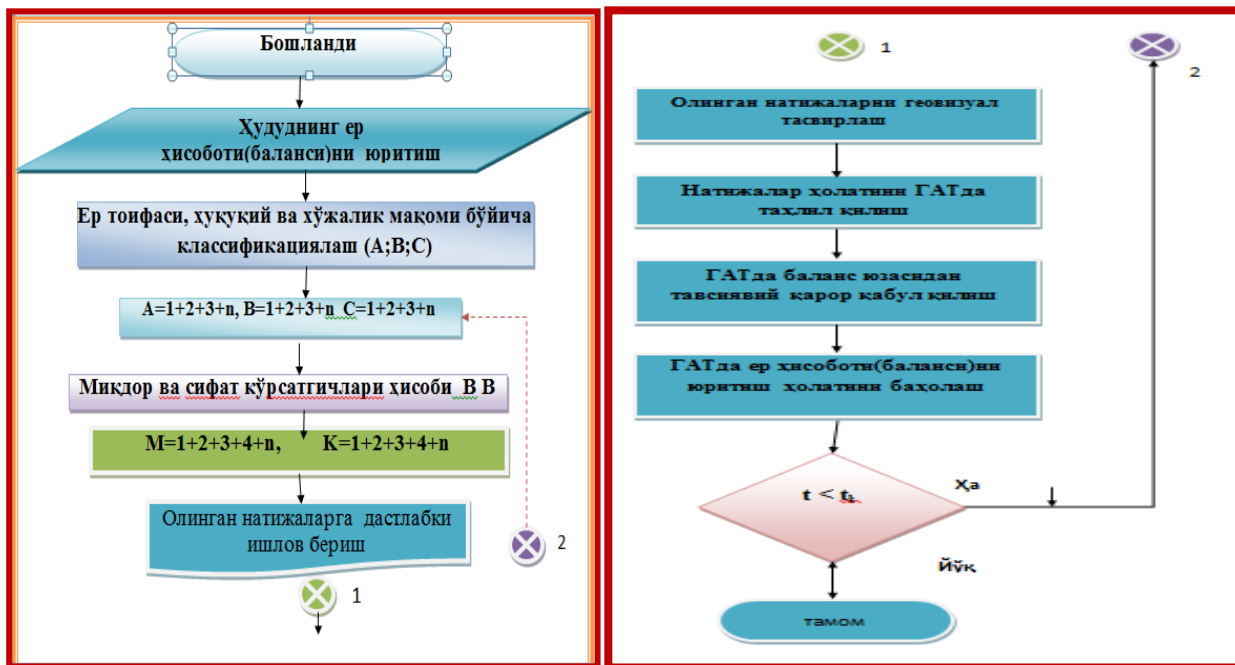
Yer resurslarining holati to'g'risidagi milliy hisobot har yili tayyorlanadi hamda butun mamlakat va ma'muriy-hududiy birliklar bo'yicha yer xisobi(balansi) hududdagi yer uchastkalarining "Yer toifasi", "Huquqiy" va "Xo'jalik yuritish" maqomlari bo'yicha o'zgarishlar ma'lumotlari asosida 1-shaklga [6] muvofiq hududning yer hisobi(balansi)ni tuzishni yil yakuni 31 dekabrda bo'lgan hisoblar bo'yicha, keyingi yangi yil boshlanishi 1 yanvar holatidagi o'zgarishlarni, o'tgan yil boshidagi yer xisobi(balansi) bilan taqqoslangan holda ma'lumotlar bazasini shakllantirishni amalga oshiramiz.

1-shakl. Aholi punkti hududining yer xisobi(balansi)ni yuritish jarayoni.

Yer resurslarning hisobi(balansi)ni faqat Milliy geoaxborot tizimida yuritish [4] talab etilganligini inobatga olib yer hisobini yuritishning dasturiy algoritimi tuzildi va ushbu algoritimni qo‘yidagicha tavsiflash mumkin (2-shakl).

Hududning yer hisobi(balansi) xududni iqtisodiy rivojlantirish, shaxarsozlik qurilishlari, soliqlashtirish va kommunal xizmatlari to‘lovlari nazoratini tashkillashtirish hamda yer balansi faqat Milliy geoaxborot tizimida yuritish imkoniyatini yaratish uchun «ArcGIS» dasturidan foydalanib hududdagi yer fondi toifalari va kichik toifalari va ulardagi o‘zgarishlar asosida “Yer toifasi”, “Huquqiy” va “Xo‘jalik

Бу ерда:

A-ер тонфасидаги ўзгаришлар;

B- ер участкаларидан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқий мақоми бўйича ўзгаришлар;

C- ер участкаларидан фойдаланувчиларнинг ҳўжалик юритиши мақоми бўйича ўзгаришлар;

M- ҳудуддаги ер участкаларининг микдор кўрсаткичи;

K- ҳудуддаги ер участкаларининг сифат кўрсаткичи.

t- ер участкаларидан фойдаланувчиларнинг ер тонфасидаги, ҳуқуқий ва ҳўжалик юритиш мақомларидаги ўзгаришлар бўйича фойдаланишлар сони

t_c- ер участкаларидан фойдаланувчиларнинг ер тонфасидаги, ҳуқуқий ва ҳўжалик юритиш мақомларидаги ўзгаришлардан зид равишда ноқонуний фойдаланишлар сони

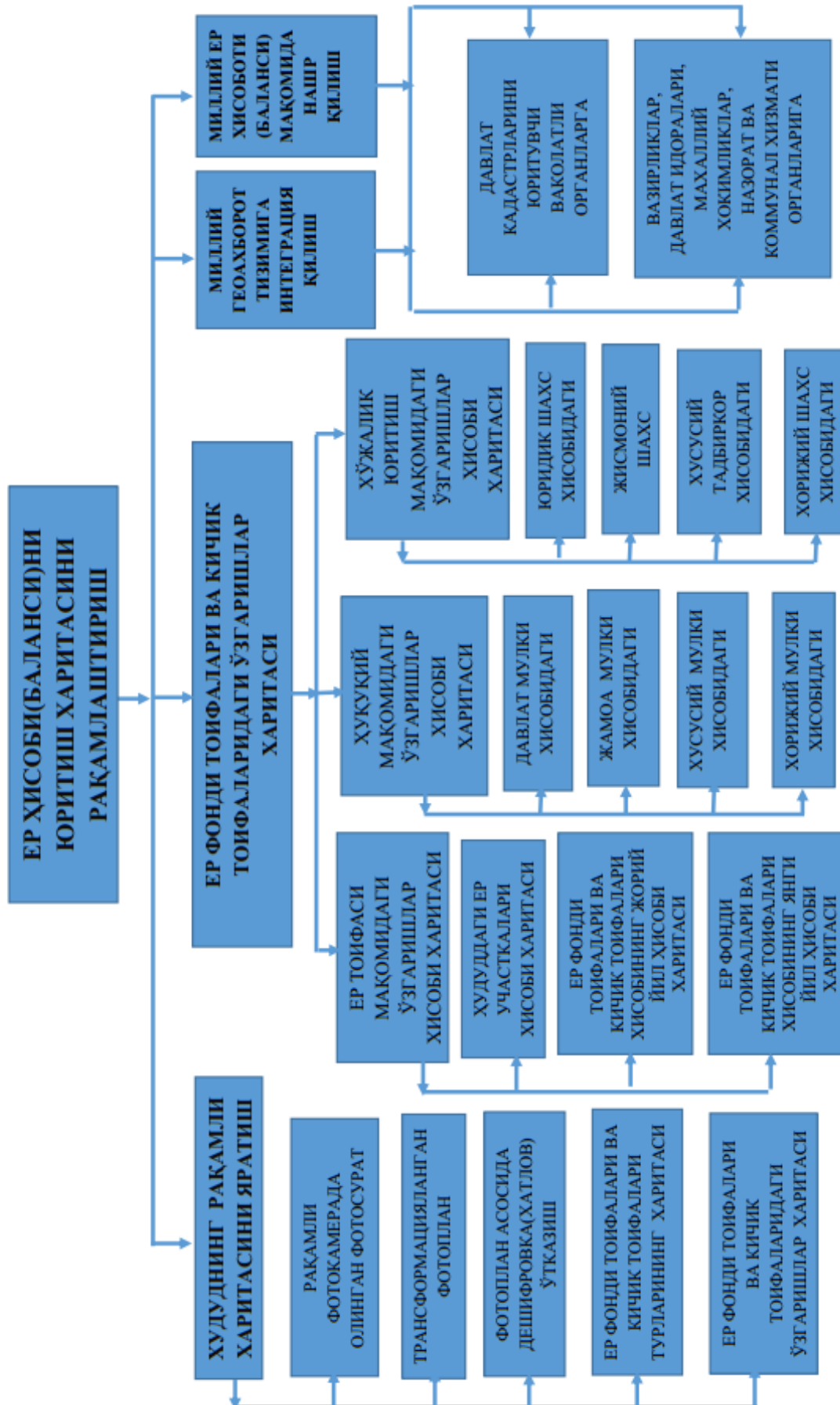
2-shakl. Hudud yer hisobini yuritishning dasturiy algoritimi

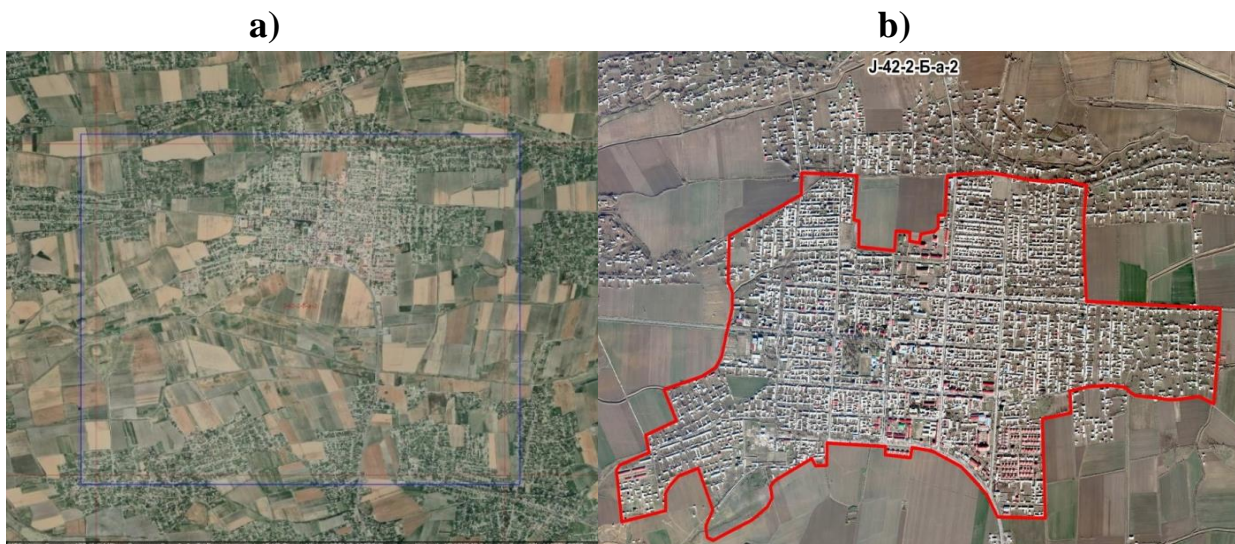
yuritish” maqomlari bo‘yicha xududning yer hisobi(balansi)ni yuritishning ma’lumotlar bazasi va raqamlashtirilgan xaritalarini yaratishni 3-shaklga asosan quyidagi ketma ketlikda amalga oshiramiz:

- ArsGIS dasturining ArcMap versiyasi kompyutor bazasiga o‘rnatiladi; hududni havodan turib raqamli fotokamera yordamida suratga tushiriladi (1-rasm, a); transformasiyalangan suratlardan joyning fotoplani tuziladi (1-rasm, b);

3-shakl.

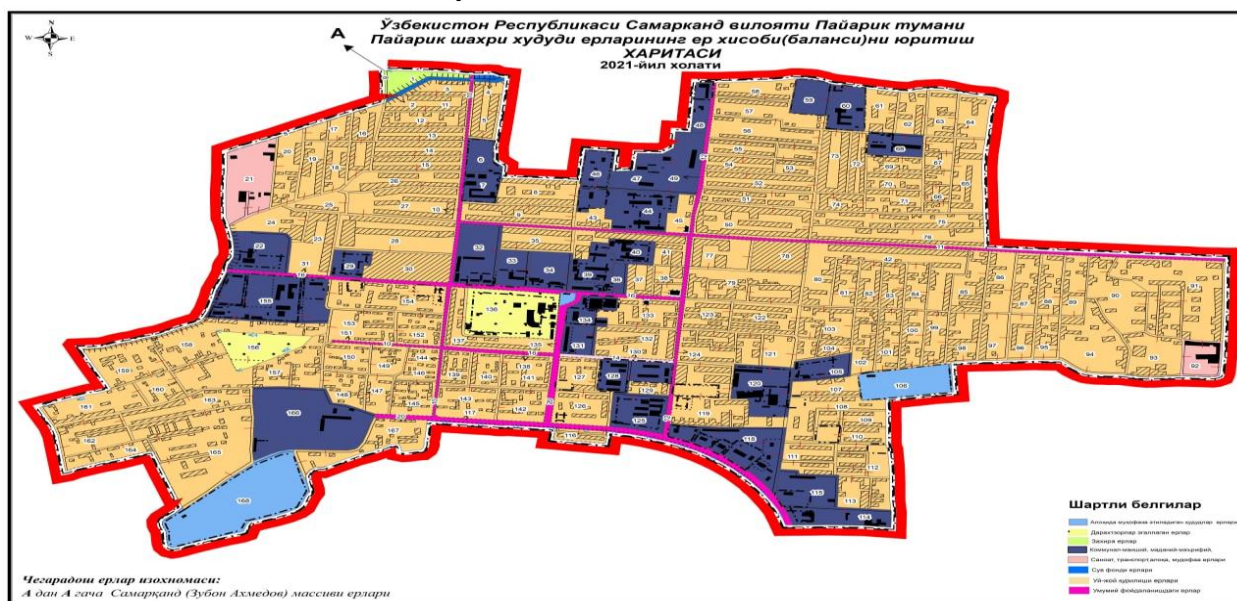
Axoli punkti hududi yer hisobi(balansi)ni yuritish xaritalarini raqamlashtirish jarayoni

1-rasm. Payariq shaxarchasining a) raqamli fotokamerada olingan fotosurati; b) transformasiyalangan fotoplani.

- fotoplan olib joyga borib deshifrofka qilinadi;
- suratlarni ArcGIS dasturiga masshtab bo'yicha tushiramiz
- Deshifrofka qilingan fotoplani ArcGIS dasturining Arc Map ilovasi orqali xatlov natijasi xar bir yer uchastkasining atribut ma'lumotlari kompyuterga kiritilib hududdagi yer fondi toifalari va kichik toifalari turlarining egallab turgan maydonlari joriy yil yakuni 31 dekabrga bo'lgan holati bo'yicha hududning raqamli xaritasi yaratiladi (2-rasm) va

2-rasm. Hududdagi yer fondi toifalari va kichik toifalari turlarining egallab turgan maydonlari xaritasi.

umumiy yer maydoniga nisbatan foiz xisobi shakllantiriladi (2- jadval).

2-jadval.

**Payariq shaharchasi xududidagi yer fondi toifalarining
2021 yil 1 yanvarga bo'lgan holati bo'yicha taqsimlanishi**

T/r	Yer fondi toifalari	Umumiy maydon	
		ga	%
1.	Uy-joy qurilishi yerlari	288,07	65,02
2.	Umumiy foydalanishdagi yerlar	45,98	10,38
3.	Kommunal-maishiy, madaniy-ma'rifiy, savdo, ma'muriy va xizmat ko'rsatish binolari hamda inshootlar qurilishi yerlari	77,37	17,46
4.	Daraxtzorlar egallagan yerlar	8,49	1,92
5.	Sanoat, transport, aloqa, mudofaa yerlari	6,73	1,52
6.	Alohida muhofaza etiladigan hududlar yerlari	14,15	3,19
7.	Suv fondi yerlari	0,98	0,22
8.	Zaxira yerlar	1,27	0,29
	Jami yerlar	443,03	100

➤ Hududidagi yer egalari va foydalanuvchilari yer maydonlarining yangi yil boshlanishi 1 yanvar holatidagi o'zgarishlar xisobi(balansi)ni tasdiqlash to'g'risidagi vakolatli organning qarori 4-shaklga hamda hududdagi yer fondi

4-шакл (Н а м у н а ! !).

ҚАРОП№ 15-Қ

2022 yil « 4 » январ

Пайариқ шаҳарчаси худудидаги ер эгалари ва фойдаланувчилари ер майдонларининг 2022 йил 1 январ ҳолатидаги ҳисоботи(баланси)ни тасдиқлаш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ҳузуридаги Кадастр агентлигининг давлат кадастрлари палатаси Самарқанд вилоят бошқармасининг 2021 йил 31 декабр ҳолатидаги Пайариқ шаҳарчаси худудидаги ер фонди тоифалари ва кичик тоифалари бўйича умумий ҳисоботи(баланси)ни кўриб чиқиб

ҚАРОП ҚИЛАМАН:

1. Ер фонди тоифалари ва кичик тоифалари турларининг 2022 йил 1 январ ҳолатидаги ер тоифаси бўйича ҳисоби 1-иловага асосан тасдиқлансин.

2.Ердан фойдаланишнинг ҳисобот давридаги ўзгаришлар ҳисоботи(баланси) қуйидаги иловаларга асосан тасдиқлансин:

Ер фонди тоифалари ва кичик тоифалари турлари бўйича умумий ер майдонларининг 2022 йил 1 январ ҳолатидаги ер тоифасидаги ўзгаришлар ҳисоботи(баланси) 2-иловага;

ер фонди тоифалари майдони ва таркибининг 2022 йил 1 январ ҳолатидаги ҳуқуқий мақоми бўйича ўзгаришлар ҳисоботи(баланси) 3-иловага;

ер фонди тоифалари майдони ва таркибининг 2022 йил 1 январ ҳолатидаги хўжалик юритиши мақоми бўйича ўзгаришлар ҳисоботи(баланси) 4-иловага;

3.Туман давлат солиқ инспекцияси бошлиғига ушбу ердан фойдаланувчиларнинг ундириладиган солиқ тушумларини қонунчиликда белгиланган тартибда амалга оширсинлар.

4. Кадастр агентлигининг Давлат кадастрлари палатаси Самарқанд вилоят бошқармаси фойдаланиш ҳолатини доимий назорат қилиб бориш бошлиғига Пайариқ шаҳарчаси худудидаги ерлардан самарали ва қонуний ҳамда ер фонди ҳисоботи(баланси)ни Давлат кадастрлари ягона тизимига тақдим этиш юклатилсин.

5. Ушбу қарорнинг тасдиғи Самарқанд вилоят хокимлигидан сўралсин.

Туман ҳокими:

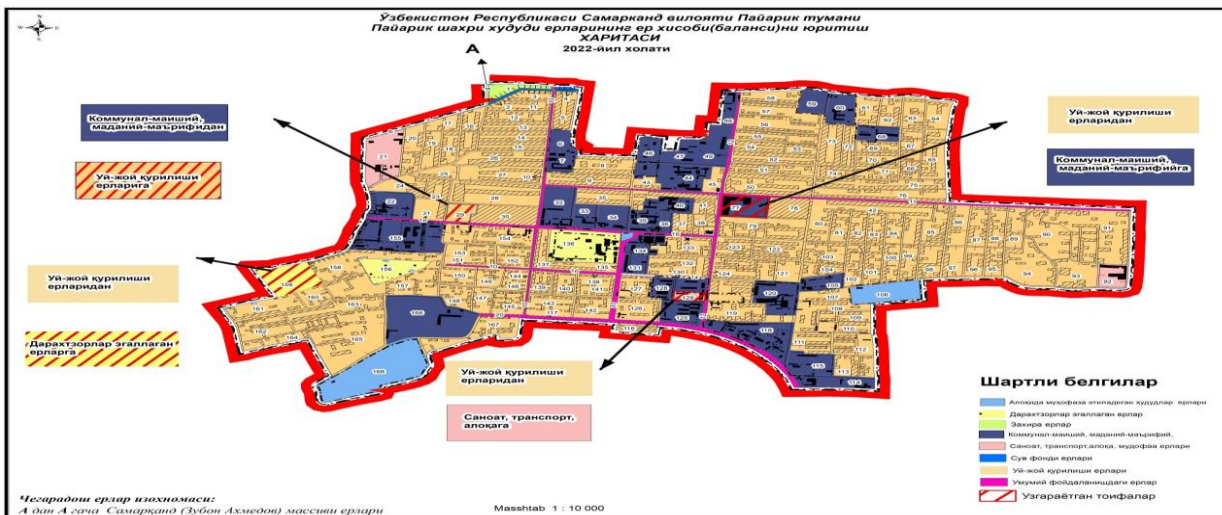
toifalari va kichik toifalari turlarining egallab turgan maydonlari hududning umumiy yer maydoniga nisbatan foiz xisobi 1-ilovaga asosan;

1-ilova.

Hududdagi yer fondi toifalari va kichik toifalarining egallab turgan maydonlari umumiy yer maydoniga nisbatan foiz xisobi

1.	Уй-жой қурилиши ерлари	288,07	65,02
1.2.	Якка гартибдаги уйлар билан банд бўлган ерлар	282,68	63,80
1.3.	Кўп қаватли уй-жой бинолари	5,38	1,22
2.	Умумий фойдаланишдаги ерлар	45,98	10,4
2.2	Кўчалар ва тор кўчалар.	45,98	10,4
2.3	Кўкаламзорлаштириш ерлари		
2.4	Сугориш тармоғи ва сохил бўйи ерлари		
3.	Коммунал-маиший, маданий-маърифий, савдо, маъмурий, хизмат кўрсатиш бинолари ва иншоотлар қурилиши ерлари	77,37	17,46
3.1.	Коммунал хизмат аҳамиятга молик ерлар.		
3.2.	Маиший хизмат аҳамиятга молик ерлар.	5,77	1,30
3.3.	Маданият бинолари қурилиши ерлари.	3,81	0,86
3.4.	Маърифат бинолари қурилиши ерлари.		
3.5.	Савдо - сотик бинолари қурилиши ерлари.	8,14	1,84
3.6.	Маъмурий бинолари қурилиши ерлари.	34,31	7,74
3.7.	Хизмат кўрсатиш бинолари қурилиши ерлари.		
3.8.	Соғлиқни сақлаш бинолари қурилиши ерлари.	4,05	0,91
3.9.	Маиший-савдо бинолари қурилиши ерлари.	14,29	3,22
3.10.	Мухандислик иншоотлар қурилиши ерлари.	7,00	1,58
4.	Дарахтзорлар эгаллаган ерлар	8,49	1,92
4,1	Кўчатзорлар		
4,2	Иссикхоналар	2,80	0,63
4,3	Маданият –истирохат боғлари	5,69	1,28
5.	Саноат, транспорт,алоқа, мудофаа ерлари	6,73	1,52
5.1.	Саноат қурилиши ерлари.	4,70	1,06
5.2.	Алоқа ерлари.	2,03	0,46
6.	Алоҳида муҳофаза этиладиган худудлар ерлари	14,15	3,19
6,1	Соғломлаштириш мақсадларига мўлжалланган ерлар		
6,2	Тарихий-маданий мақсадларга мўлжалланган ерлар	14,15	3,19
7.	Сув фонди ерлари	0,98	0,22
7,1	Каналлар	0,98	0,22
8.	Захира ерлар	1,27	0,29
Жами ерлар:		443,03	100

➤ xududdagi yer fondi toifalari va kichik toifalari turlari egallab turgan yer maydonlarining yer toifasidagi (*yer toifasi maqomi bo'yicha*) o'zgarishlar raqamli xaritasi (3-rasm) va xisoboti(balansi) 2-ilovaga asosan;

3-rasm. Hududdagi yer fondi toifalari va kichik toifalari turlari egallab turgan yer maydonlarining yer toifasidagi (yer toifasi maqomi bo'yicha) o'zgarishlar xaritasi

2-ilova

Xududdagi yer fondi toifalari va kichik toifalari turlari egallab turgan yer maydonlarining yer toifasidagi(yer toifasi maqomi bo'yicha) o'zgarishlar xisoboti(balansi)

T/р	Ер фонди тоифалари ва кичик тоифалари	Умумий ер майдонларидagi ўзгаришлар, га		
		2021 йил 1 январь ҳолатига	2022 йил 1 январь ҳолатига	Фарқи (+,-)
1.	Уй-жой қурилиши ерлари	288,07	282,79	-5,28
1.2.	Якка тартибдаги уйлар билан банд бўлган ерлар	282,68	276,06	-6,62
1.3.	Кўп қаватли уй-жой бинолари	5,38	6,73	1,34
2.	Умумий фойдаланишдаги ерлар	45,98	45,98	-
2.2	Кўчалар ва тор кўчалар.	45,98	45,98	-
2.3	Кўкаламзорлаштириш ерлари			
2.4	Сўғориш тармоғи ва соҳил бўйи ерлари			
3.	Коммунал-маиший, маданий-маърифий, савдо, маъмурий, хизмат кўрсатиш бинолари ва иншоотлар қурилиши ерлари	77,37	78,54	1,17
3.1.	Коммунал хизмат аҳамиятга молик ерлар.			
3.2.	Маиший хизмат аҳамиятга молик ерлар.	5,77	4,43	-1,34
3.3.	Маданият бинолари қурилиши ерлари.	3,81	3,81	-
3.4.	Маърифат бинолари қурилиши ерлари.		2,52	2,52
3.5.	Савдо - сотик бинолари қурилиши ерлари.	8,14	8,14	-
3.6.	Маъмурий бинолари қурилиши ерлари.	34,31	34,31	-
3.7.	Хизмат кўрсатиш бинолари қурилиши ерлари.			
3.8.	Соғлиқни сақлаш бинолари қурилиши ерлари.	4,05	4,05	-
3.9.	Маиший-савдо бинолари қурилиши ерлари.	14,29	14,29	-
3.10.	Мухандислик иншоотлар қурилиши ерлари.	7,00	7,00	-
4.	Дерахтзорлар эгаллаган ерлар	8,49	11,87	3,38
4,1	Кўчатзорлар			
4,2	Иссиқхоналар	2,80	2,80	-
4,3	Маданият – истироҳат боғлари	5,69	9,07	-
5.	Савоат, транспорт, алоқа, муҳофаа ерлари	6,73	7,46	0,73
5.1.	Савоат қурилиши ерлари.	4,70	5,43	0,73
5.2.	Алоқа ерлари.	2,03	2,03	-
6.	Алоҳида муҳофаза этиладиган ҳудудлар ерларин	14,15	14,15	
6,1	Соғломлаштириш мақсадларига мўлжалланган ерлар			
6,2	Тарихий-маданий мақсадларга мўлжалланган ерлар	14,15	14,15	
7.	Сув фонди ерлари	0,98	0,98	
7,1	Каналлар	0,98	0,98	
8.	Захира ерлар	1,27	1,27	
Жами ерлар:		443,03	443,03	0,00

➤ xuddagi yer fondi toifalari va kichik toifalaridan foydalanuvchilari egallab turgan yer maydonlarining mulkchilik shakli (*huquqiy maqomi*) bo'yicha o'zgarishlar raqamli xaritasi (4-rasm) va xisoboti(balansi) 3-ilovaga asosan;

4-рasm. Hududidagi yer fondi toifalari va kichik toifalaridagi mulkchilik shakli (*huquqiy maqomi*) bo'yicha o'zgarishlar xaritasi

3-ilova Hududidagi yer fondi toifalari va kichik toifalaridagi mulkchilik shakli (*huquqiy maqomi*) bo'yicha o'zgarishlar xisoboti

T/p	Er fondi toifalari va kichik toifalari	Jami er maydoni ga	Shundan, mulkchilik shakli b'yicha umumiy er maydonlaridagi hisobi, ga			
			Davlat	Jamoat	Xususiy	Xorijiy
1.	Uy-joy qurilishi ehlari	288,07			288,07	
1.2.	Yaka tartibdagi uylar bilan band bulgan ehlari	282,68			282,7	
1.3.	Kup kavatli uy-joy binolari	5,38			5,4	
2.	Umumiy foydalaniidagi ehlari	45,98	45,98			
2.2	Kuchalar va tor kuchalar.	45,98	45,98			
2.3	Kuchalamzorlashtirish ehlari					
2.4	Sugorish tarmoqi va soxih b'yi ehlari					
3.	Kommuнал-маиший, маданий-маърифий, savdo, маъмурий, хизмат кўрсатиш binolari va inshootlar qurilishi ehlari	77,37	41,31	3,81	32,25	
3.1.	Коммунал хизмат аҳамиятга молик ehlari.					
3.2.	Маиший хизмат аҳамиятга молик ehlari.	5,77			5,77	
3.3.	Маданият binolari qurilishi ehlari.	3,81		3,81		
3.4.	Маърифат binolari qurilishi ehlari.					
3.5.	Savdo - sotik binolari qurilishi ehlari.	8,14			8,14	
3.6.	Маъмурий binolari qurilishi ehlari.	34,31	34,31			
3.7.	Хизмат кўрсатиш binolari qurilishi ehlari.					
3.8.	Соғлиқни сақлаш binolari qurilishi ehlari.	4,05			4,05	
3.9.	Маиший-savdo binolari qurilishi ehlari.	14,29			14,29	
3.10.	Мухандислик inshootlar qurilishi ehlari.	7,00	7,00			
4.	Дарактзорлар эгаллаган ehlari	8,49	5,69		2,80	
4.1	Kuchazorlar					
4.2	Иссикхоналар	2,80			2,80	
4.3	Маданият –истирохат боғлари	5,69	5,69			
5.	Саноат, транспорт, алоқа, муҳофаза ehlari	6,73	6,73			
5.1.	Саноат qurilishi ehlari.	4,70	4,70			
5.2.	Алоқа ehlari.	2,03	2,03			
6.	Алоҳида муҳофаза этиладиган худудлар ehlari	14,15	14,15			
6.1	Соғломлаштириш максалдига мўлжалланган ehlari					
6.2	Тарихий-маданий максалдига мўлжалланган ehlari	14,15	14,15			
7.	Сув фонди ehlari	0,98	0,98			
7.1	Каналлар	0,98	0,98			
8.	Захира ehlari	1,27	1,27			
	Jami ehlari:	443,03	116,11	3,81	323,12	

➤ xududdagi yer fondi toifalari va kichik toifalaridan foydalanuvchilari egallab turgan yer maydonlarida xo‘jalik yuritish faoliyati bo‘yicha o‘zgarishlar xisoboti(balansi) 4-ilovaga asosan (*xo‘jalik yuritishi maqomi bo‘yicha*);

T/p	Er fondi toifalari va kichik toifalari	Takkoslash	Jami er maydoni ga	Shundan, mulchilik shakli b'ycha umumiy er maydonlaridagi o'zgarishlar, ga			
				Davlat	Jamoa	Xususiy	Xorijiy
1	Uy-joy qurilishi erlari	2021	288,07			288,07	
		2022	282,79			282,79	
		Farqi(+)	-5,28			-5,28	
2	Umumiy foydalaniyadigan erlar	2021	45,98	45,98			
		2022	45,98	45,98			
		Farqi(+)					
3	Kommunal-maishiy, madaniy-ma'rifiy, savdo, ma'muriy, xizmat ko'rsatish binolari va inshootlar qurilishi erlari	2021	77,37	41,31	3,81	32,25	
		2022	78,54	41,31	6,32	30,91	
		Farqi(+)	1,17		2,52	-1,34	
4	Daraхtzorlar egallagan erlar	2021	8,49	5,69		2,80	
		2022	11,87	9,07		2,80	
		Farqi(+)	3,38	3,38			
5	Sanoat, transport, aloqa, mudofaa erlari	2021	6,73	6,73			
		2022	7,46	6,73			0,73
		Farqi(+)	0,73				0,73
6	Aloqida muhofaza etiladigan hududlar erlari	2021	14,15	14,15			
		2022	14,15	14,15			
		Farqi(+)					
7	Suv fondi erlari	2021	0,98	0,98			
		2022	0,98	0,98			
		Farqi(+)					
8	Захира erlar	2021	1,27	1,27			
		2022	1,27	1,27			
		Farqi(+)					
8	Jami erlar	2021	443,03	116,11	3,81	323,12	
		2022	443,03	119,49	6,32	316,49	0,73
		Farqi(+)	0,00	3,38	2,52	-6,62	0,73

Ushbu, mazkur axoli punkti hududning yer xisoboti(balansi)ni belgilangan tartibda vakolatli organning qarori (2-shakl) bilan tasdiqlangandan so'ng, tizimli ravishda hududlar (tuman, shaxar, mintaqa va umumdavlat) darajasida umumlashtirish va tegishli qarorlar qabul qilish va uchun yuqori vakolatli organlarga yuboriladi. Tasdiqlangan xisobot(balans) xuquqiy maqomga ega bo'lgan xujjat hisoblanadi va butun mamlakat hududining Milliy xisoboti(balansi) maqomida foydalanish uchun nashr ettiriladi.

Xulosa: Yer hisobi(balansi) yer fondining toifalari va kichik toifalari bo'yicha taqsimlanishini miqdor va sifat xisobini yuritish asosida yer toifasidagi, huquqiy va xo'jalik yuritish maqomlaridagi o'zgarishlar xisoboti(balansi) yuritilsa quyidagi masalalarning ijobiy yechilishiga imkoniyatlar yaratiladi:

1. Axoli punkti xududidagi yer uchastkalarining kadastr ma'lumotlarini yilning 31 dekabrda holati bo'yicha umumlashtirish va bir tizimga solish hamda yangi yilning 1 yanvar holatiga yer hisoboti(balansi)ni Milliy geografik axborot tizimiga taqdim etish.

2. Tuman, shahar geofond omborini axoli punktlari yer xisobi(balansi)ning tarixiy va zamonaviy geoaxborot ma'lumotlari to'plami bilan ta'minlash.
3. Axoli punkti hududidagi yer uchastkalari bilan bo'ladigan har qanday bitimlarni nazarat qilish, jumladan xududdagi soliq tushumi xamda muxandislik kommunikatsiyalarining ta'minot va tushum ko'rsatkichlari(gaz,suv,elektr va boshqalar bilan ta'minlash va ularga to'lanadigan tushim)ni nazarat qilish.
4. Axoli punkti hududida yer bozori munosabatlarini yanada chuqurlashtirish, jumladan, soliq, ijara, sug'urta, investitsiyalash xamda tadbirkorlikni rivojlantirishda aniq, tezkor va sifatli xizmat ko'rsatishni tashkil etish.
5. Axoli punkti hududidagi yer uchastkalaridan samarali va oqilona foydalanish uchun ilmiy asosda shaxarsozlik, muxandislik va qurilish qoidalarga rioya qilinishining hamda xududlarni kompleks-iqtisodiy rivojlantirishning tashkiliy-huquqiy jihatlarini yaratish va boshqalar.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining Yer kodeksi. O'zbekiston Respublikasining 2018 yil 3 yanvardagi O'RQ-456-sonli Qonuni tahririda - Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 05.01.2018 y., 03/18/456/0512-son.
2. O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi (O'z. R. 0.12.2019 y. O'RQ-599-son Qonuni bilan tasdiqlangan)
3. O'zbekiston Respublikasining 1998 yil 28 avgustdagi "Davlat yer kadastrini to'g'risida"gi qonuni.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 7 sentabrdagi "Yer hisobi va davlat kadastrlarini yuritish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni.
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2014 yil 7 yanvardagi «Ko'chmas mulkka bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatidan o'tkazish tartibini takomillashtirish to'g'risida»gi 1-son qarori ning «Ko'chmas mulkka bo'lgan huquqlarni va u haqda tuzilgan bitimlarni davlat ro'yxatidan o'tkazish tartibi to'g'risida NIZOM»
6. Jurakulov D.O., Ibragimov L.T., Akaboyev J.A. Aholi punkti hududi yer resurslarining milliy yer hisobotini yuritish. O'zbekiston zamini. Ilmiy-amaliy va innovatsion jurnal. 2021yil. 4-son, 29-bet. ISSN: 2181-9955.
7. Haydarovich, B. M., Yarkulov, Z. R., & Mashrab, P. (2023). Main Characteristics of Geoinformation Technologies and Modern Gis. *Web of Synergy: International Interdisciplinary Research Journal*, 2(2), 194-200.

8. Abdurakhmonovich, A. G., Rakhmanovich, Y. Z., & Abdiazizovich, R. B. (2021). FORMATION OF THEMATIC STRUCTURES OF SMALL AREA FACILITIES DEVELOPING DANGEROUS HYDROMETEOROLOGICAL EVENTS ZONES OF HIGH NATURAL RISK. *Innovative Technologica: Methodical Research Journal*, 2(11), 150-154.
9. Shermatovich, U. N., & Ramonovich, Y. Z. (2021). THE USE OF GIS TECHNOLOGY IN RECORDING AND CREATING A DATABASE OF AGRICULTURAL LAND IN BULUNGUR DISTRICT. *Innovative Technologica: Methodical Research Journal*, 2(11), 30-39.
10. Ilmurodova, L. A., Umirzakov, Z. T., & Mirzayev, P. J. (2023). Development of a Methodology for Mapping the Cadastre of the World of Plants Using Geoinformation Systems. *Web of Synergy: International Interdisciplinary Research Journal*, 2(2), 288-292.
11. Haydarovich, B. M., Lazizbek, I., Rakhmanovich, Y. Z., & Mashrab, P. (2023). Theoretical and Practical Issues of Water Cadastre Management. *Web of Synergy: International Interdisciplinary Research Journal*, 2(2), 293-298.
12. Raximov, U. A. (2022, September). MADANIY MEROS OBYeKTLARINI JOYLASHGAN O'RNINI GNSS TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANIB ANIQLASH. In " *ONLINE-CONFERENCES*" PLATFORM (pp. 168-173).
13. Raimov, U. A., & Tuxtayev, Sh. X. (2021, October). Geodezicheskiy Monitoring Deformasiy Ansanblya Registan. In " *ONLINE-CONFERENCES*" PLATFORM (pp. 96-100).
14. Raximov, U. A., Ortiqov, J. U., & O'rozaliyev, B. B. (2023). Existing Class I Height in the Area of Samarkand Current Status of Points. *Web of Semantic: Universal Journal on Innovative Education*, 2(3), 205-208.
15. Haydarovich, B. M., Lazizbek, I., Rakhmanovich, Y. Z., & Abduazizovich, R. B. (2023). Description of Natural and Hydrographic Conditions of Kashakadarya Region. *Web of Semantic: Universal Journal on Innovative Education*, 2(3), 26-31.
16. Ilmurodova, L. A., Yarkulov, Z. R., Mirzayev, P., & Kosimov, S. (2023). GAT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANIB MADANIY MEROS YODGORLIKLARINI O'RGANISH, TOSHKENT VILOYATI MISOLIDA. *Scientific Impulse*, 1(8), 153-157.
17. Raximov, U. A., & Xamdorov, M. C. (2023). GEOPORTAL SISTEMY GOSUDARSTVENNOGO KADASTRA I IX INTEGRASIYA MEJDU AGENTSTVAMI. *Innovative Society: Problems, Analysis and Development Prospects*, 32-36.

18. Abdullayevich, R. U. B. (2022, June). MODDIY MADANIY MEROS OBYEKT LARI DAVLAT KADASTRI BO'YICHA TEMATIK QATLAMLARINING ATRIBUTIV MA'LUMOTLARINI YARATISH. In " *ONLINE-CONFERENCES" PLATFORM* (pp. 8-12).
19. Abdullayevich, R. U. B. (2022, June). CREATION OF ATTRIBUTIVE DATA OF THEMATIC STRUCTURES OF THE STATE CADASTRE OF MATERIAL CULTURAL HERITAGE OBJECTS. In " *ONLINE-CONFERENCES" PLATFORM* (pp. 1-5).
20. Raximov, U. A., Tojidinova, F. M., & Po'latov, S. S. (2023). ISSUES OF FORMATION OF STATE CADASTRE DATA OF HIGHWAYS USING GEOGRAPHIC INFORMATION SYSTEM. *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences*, 2(7), 156-160.
21. Raximov, U. A., Ortiqov, J. U., Ilmurodova, L. A., & Tadjidinova, F. M. (2023). SAMARQAND VILOYATINI MADANIY ME'ROS OBYEKT LARI XARITALARINI GAT TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANIB YARATISH MASALALARI. *Novosti obrazovaniya: issledovaniye v XXI veke*, 1(8), 255-257.
22. Ibragimov, L. T., Raximov, U. A., Yarkulov, Z. R., & Ortiqov, J. U. (2022). Improvement of the State Water Cadastre's Management System. *INTERNATIONAL JOURNAL ON HUMAN COMPUTING STUDIES*.
23. Ochilovich, J. D., Toshpulat o'g'li, I. L., & Sunnatillo o'g'li, H. S. (2021). Systematization and Accounting of Buildings and Structures. *International Journal of Human Computing Studies*, 3(1), 87-97.
24. Ochilovich, J. D., Toshpulat o'g'li, I. L., & Sunnatillo o'g'li, H. S. (2021). Systematization and Accounting of Buildings and Structures. *International Journal of Human Computing Studies*, 3(1), 87-97.
25. Abdugapporovich, A. J. The Importance of the Water Inventory Card. *International Journal on Orange Technologies*, 3(10), 60-61.